

Citat ur kapitlet "Sammanfattning och slutsatser" i utredningen "Sverige och EMU"
(SOU 1996:158, världens största utredning om effekter av en valutaunion)

Sid 404: Transaktionsvinster: "Även om minskade transaktionskostnader vid internationella betalningar är en entydig vinst med deltagande i EUs valutaunion förefaller det klart att nettovinsten i förhållande till BNP är liten: det rör sig om en vinst på högst några tiondels procent av BNP. Detta är enligt vår bedömning alltför litet för att tillmätas någon avgörande betydelse för beslutet om huruvida vi ska delta i den monetära unionen eller inte."

Sid 404-405: Handel och investeringar: "Det är rimligt att tro att handel och investeringar skulle öka om växelkursosäkerheten minskar eller försvinner. Det har emellertid visat sig svårt att finna empiriskt stöd för denna förmodan. De studier som företagits tycks i allmänhet visa att utrikeshandeln påverkas mycket litet eller inte alls av växelkursosäkerhet.Det går inte heller att dra några klara slutsatser från de fåtaliga undersökningarna om just växelkursosäkerhetens effekter på investeringar över nationsgränserna."

"Vår slutsats blir att det inte går att underbygga att ett deltagande i EUs valutaunion kommer att leda till några betydande samhällsekonomiska vinster till följd av ökad handel och ökade investeringar."

Sid 405-406: Räntan: "Den forskning som finns ger dock knappast stöd för några mer betydande effekter på de förväntade realräntorna av ett medlemskap i den monetära unionen. Det finns ännu mindre anledning att vänta sig några stora sådana effekter om man bedömer att vi också vid ett utanförskap kan skapa trovärdighet för en stabilt låg inflation."

Sid 406-407: Konkurrensen: "Vi kan konstatera att de nominella och reala växelkursanpassningar som ägt rum inom EU sedan ERM-krisen 1992-93 inte tycks ha haft någon nämnvärd inverkan på den inre marknaden, även om protektionistiska krav framförts i flera länder. Trots detta kan stora och snabba växelkursförändringar inom EU på sikt utgöra ett hot mot den inre marknaden. Orsaken är de anpassningsproblem som hastiga förskjutningar i konkurrenssituationen mellan producenter i olika länder kan ge upphov till. Detta är ett argument för en monetär union. Men sannolikt kan växelkursvariationerna mellan olika EU-länder också reduceras avsevärt redan genom att de nationella centralbankerna i samtliga EU-länder görs oberoende och får tydliga och likartade inflationsmål."

Sid 407: Prisjämförelser: "Ett helt annat argument för en gemensam valuta är att prisjämförelser underlättas och att detta skärper konkurrensen på den inre marknaden. Vår bedömning är att argumentet i och för sig är riktigt, men att det inte är särskilt viktigt. Större delen av handeln på den inre marknaden utförs av företag vilkas kostnader för att jämföra priser inte påverkas särskilt mycket av att priserna är satt i en gemensam valuta i stället för i olika valutor."

Sid 408: Inflation: "En rimlig bedömning kan dock vara att några mer betydande effektivitetsvinster inte kommer att uppstå, eftersom skillnaden i inflationstakt mellan att delta i och att stå utanför den monetära unionen förmodligen blir liten."

Sid 408-409: Viktigare än EMU: "Vår gissning är att andra faktorer som de allmänna konkurrensreglerna, jordbrukspolitik, utformningen av skatte-, bidrags- och

socialförsäkringssystem samt incitamenten för utbildning är betydligt viktigare för samhällsekonomisk effektivitet än en gemensam valuta."

Sid 410: *Ekonomiska störningar*: "Den största risken för stabiliseringspolitiska problem i en monetär union uppkommer vid landsspecifika (asymmetriska) störningar. Dessa kan vara av många slag. Ett näraliggande exempel är ett kraftigt efterfrågebortfall av det slag som drabbade Sverige 1991-92. I en monetär union skulle det i en sådan situation inte finnas någon svensk krona som kan depreciera mot de andra medlemsstaternas valutor. ECB skulle inte lägga om sin penningpolitik för att stabilisera den svenska konjunkturen om det inte var motiverat på grund av utvecklingen i andra länder."

Sid 411: *Förlust med att slopa Sveriges Riksbanks räntevapen*: "Varken det inhemska efterfrågefallet i Sverige eller bortfallet av östhandeln i Finland var förutsedda. Detsamma gäller den tyska återföreningen och den överhettning som den ledde till. Vår slutsats är att man bör betrakta den *potentiella* stabiliseringspolitiska kostnaden av att avhända sig den penningpolitiska självständigheten som mycket stor. Detta gäller inte minst därför att tillfälliga makroekonomiska störningar tycks kunna ge upphov till långvariga effekter på produktion och sysselsättning."

Sid 411-412: *Om Sverige drabbas av svår arbetslöshet inom EMU*: "En första tänkbar anpassningsmekanism är *internationell arbetskraftsrörlighet*. Arbetslösheten kan hållas nere i ett enskilt land som drabbas av en utdragen lågkonjunktur om arbetslösa flyttar till andra länder där det finns fler arbetstillfällen. På motsvarande sätt kan en överhettning som leder till brist på arbetskraft i ett enskilt land motverkas genom inflyttning. I t ex den amerikanska ekonomin spelar arbetskraftsströmmar av detta slag en betydande roll för att utjämna skillnaderna i arbetslöshet mellan olika delstater. Språk- och kulturskillnader innebär emellertid att arbetskraftens rörlighet mellan olika länder inom EU är mycket lägre." ... "Det finns knappast något som talar för att tillskapandet av en sådan union i sig skulle bidra särskilt mycket till ökad arbetskraftsrörlighet."

Sid 412: *Flexibla löner*: "Om Sverige ensamt drabbas av en lågkonjunktur, t ex därför att den inhemska efterfrågan faller, kan detta motverkas av en sänkning av våra nominella löner i förhållande till omvärldens..." "Tidigare erfarenheter talar för att sådana nominella lönesänkningar är mycket svåra att få till stånd. Försök i den riktningen leder lätt till uppslitande sociala konflikter."

"Enligt vår bedömning är det osannolikt att mer flexibla nominallöner kommer att kompensera för förlusten av växelkursinstrumentet vid ett medlemskap i EUs valutaunion."

Sid 413: *Finanspolitiska medel*: "En tredje möjlighet att kompensera förlusten av inhemsk kontroll över penning- och växelkurspolitiken är genom finanspolitiken."... "En intern devalvering innebär att det relativa kostnadsläget sänks genom att arbetsgivaravgifterna reduceras, samtidigt som effekterna på budgetsaldot neutraliseras genom att andra skatter och avgifter höjs (egenavgifterna till socialförsäkringarna, inkomstskatten respektive möjligen moms) eller bidragen till hushållen sänks."

"I praktiken är emellertid interna devalveringar inte lika lätta att åstadkomma som externa: erfarenhetsmässigt är de politiska svårigheterna att komma till beslut om finanspolitiska förändringar mycket större än i fråga om penningpolitiken. Orsaken är att man måste komma överens om vilka andra skatter som ska höjas och vilka utgifter som ska sänkas."

Sid 415: *Sveriges penningpolitik med/utan EMU*: "Vår slutsats är att de reella möjligheterna att använda penningpolitiken för att stabilisera konjunkturutvecklingen blir mindre än tidigare även om Sverige står utanför den monetära unionen. Likväl finns det anledning tro att ett utanförskap innebär betydligt större möjligheter att motverka stora svängningar i produktion och sysselsättning än som är fallet vid ett deltagande i unionen."

Sid 417: *Valutakriser*: "Vår bedömning är att tillkomsten av EUs monetära union bör minska risken för stora svängningar i de reala växelkurserna mellan deltagarländerna Vi tror dock att denna stabiliseringspolitiska vinst är betydligt mindre än den stabiliseringspolitiska förlusten av att det enskilda landet inte längre kan föra en penningpolitik som är anpassad till de egna makroekonomiska förhållandena."

Sid 422-423: *Politiska aspekter*: "Den monetära unionen kan således ses som ett viktigt steg för att driva på den fortsatta integrationsprocessen inom EU. Den monetära unionen innebär att ett så centralt område som penningpolitiken blir föremål för gemensamma beslut, samtidigt som också finanspolitiken blir mer av en gemensam angelägenhet."

Sid 423: "Men också den monetära unionen kan betraktas i detta perspektiv, dvs som ett sätt att i förväg åstadkomma ökad integration mellan EUs kärnländer och på så sätt skapa en ländergrupp som i praktiken kan utöva ett dominerande inflytande på den politiska dagordningen."

Sid 419: *Om EMU skulle centraldirigera även ländernas finanspolitik*: "Vi tror inte att några mer omfattande omfördelningssystem mellan EU-länderna skulle accepteras av folkopinionen inom överskådlig tid. Risken för att olika länder ska försöka manipulera ett sådant transfereringssystem och att svåra påfrestningar på EU-samarbetet ska uppkomma är uppenbar."

Sid 423: *Om risken för att EMU skapar konflikter inom EU*: "Det är inte heller självklart att den gemensamma penningpolitiken i den monetära unionen främjar samarbetet mellan deltagarländerna. Om störningarna i olika länder skiljer sig mycket åt, kan det uppkomma svåra konflikter om hur den gemensamma penningpolitiken bör utformas... Det kan också uppstå motsättningar mellan länder om de finanspolitiska reglerna i Maastrichtfördraget anses inkräkta på den nationella suveräniteten och möjligheterna till stabiliseringspolitiska insatser vid stora konjunkturvariationer inskränks."

Sid 424: "Det är också lätt att föreställa sig att ett folkligt missnöje som vänds mot EU kan komma att uppstå om störningar som drabbar enskilda länder innebär att nominella lönesänkningar blir nödvändiga."

Sid 426: "Vidare kommer det med all säkerhet att finnas nära informella kontakter mellan ECB och EU-organen.".... "Nationella politiker kommer med all sannolikhet att utöva betydande tryck både genom EU-systemet och via den nationella centralbanken." ... "En sista metod för påverkan är hot om utträde ur den monetära unionen. Maastrichtfördraget innehåller visserligen inga formella bestämmelser om detta, men i praktiken finns denna möjlighet som ett påtryckningsmedel för den enskilda medlemsstaten i den monetära unionen."

Sid 428: *Om de politiska fördelarna med EMU*: "En nyckelfråga är om det finns ett värde i att tillhöra en inre kärna av EU-stater som driver på integrationen. Mycket talar för att så kan vara fallet."

Sid 430: "Vår huvudslutsats blir att det i dagens EU är viktigt att vara en del av de inre kärnorna i integrationen /EMU samt den gemensamma utrikespolitiken/ då dessa formaliseras

och blir tydligare som maktcentra. Vi riskerar att förlora inflytande genom att inte delta där dagordningen fastställs och politiken bestäms. Detta utgör ett starkt politiskt argument för att delta i den monetära unionen."

Sid 434: *Övergripande slutsatser*: "Vid en sammanvägning talar enligt vår bedömning de ekonomiska argumenten i dagsläget emot ett svenskt deltagande i den monetära unionen. Sammantaget talar de politiska argumenten för. "

Sid 435: "Ett svenskt beslut att inte inträda i den monetära unionen 1999 bör därför motiveras med att vi vill avvakta till dess de ekonomiska och politiska förutsättningarna för ett deltagande föreligger."

Sid 444: *Ur reservation av utredningsledamoten professor Nils Gottfries*: "Förutsatt att den monetära unionen genomförs och vi ställer oss utanför så kommer det att ha en negativ effekt på vår status inom EU och därmed på vårt inflytande inom andra områden av EU-samarbetet. Jag fäster dock begränsad vikt vid detta argument. Samarbetet om utrikespolitik, jordbrukspolitik, miljöpolitik, brottsbekämpning och transportpolitik kommer troligen främst att styras av olika gruppers och länders *sakliga* intressen på dessa områden. Sambanden mellan dessa politikområden och penningpolitiken är obetydliga, speciellt som penningpolitiken kommer att skötas av en oberoende europeisk centralbank."